

De demult...

de Octavian Goga

În perioada care cuprinde, cu aproximație, ultimul deceniu al secolului al XIX-lea și cel dintâi al celui de-al XX-lea se conturează două orientări majore în poezia noastră, direcții care în etapa următoare (epoca interbelică) vor fi definite prin termenii de *tradiționalism* și *modernism*. Acum literatura română va cunoaște o dublă influență: promotorii „artei cu tendință” – George Coșbuc, Șt.O. Iosif, Octavian Goga- deschid calea tradiționalismului prin formula prelungirii romantismului și clasicismului, în timp ce adepții „ artei pentru artă” - Stefan Petică, Dimitrie Anghel, Al. Macedonski. Ion Minulescu, poeți simbolisti - deschid calea modernismului.

Poeții ardeleni Octavian Goga și George Coșbuc dau un suflu nou liricii românești aducând în prim-plan universul rural, în formule lirice diferite. În timp ce Coșbuc revigorează idila și baladescul recompunând, pe baza lor, monografia lirică a satului transilvănean, Octavian Goga se situează la polul opus seninătății cu care este înfățișată aceeași lume, lirica sa devenind o adevărată pledoarie a românismului.

Poezia lui Goga se naste din durerea poetului pentru soarta poporului sau asuprit, din lacrimi și răzvrătiri împotriva nedreptăților sociale și naționale, dar și din încrederea în puterea de a îndrepta soarta dureroasă a neamului românesc, așa cum însuși mărturisea: "*Eu, gratie structurii mele sufletești, am crezut totdeauna ca scriitorul trebuie sa fie un luptator, un deschizator de drumuri, un mare pedagog al neamului din care face parte, un om care filtreaza durerile poporului prin sufletul lui si se transforma intr-o trambita de alarma*" (" Discursuri- Fragmente autobiografice").

Poezia "*De demult...*", apărută în volumul "*Ne cheamă pământul*" din 1909 este un adevărat manifest artistic și literar, o **elegie** inspirată din realitățile satului transilvănean de la începutul secolului al XX-lea.

Textul se apropie de **sensibilitatea romantică** prin tonul mesianic (care exprimă dorința poetului de a deveni purtătorul de cuvânt al celor năpăstuiți, vestind schimbarea în bine plasată într-un viitor incert), dar și prin imaginea satului stăpânit de jale , ori prin sentimental înstrăinării. De **factură clasică** este valoarea morală a portretului preotului, stilul epistolar, dar și abordarea lirismului obiectiv.

Tema poeziei este de factură socială surprinzând imaginea tragică a suferinței unei comunități, expresie a misiunii poetului care se simte exponent al neamului său. În cadrul dezvoltării temei apar chipuri (personaje lirice) reprezentative pentru lumea satului : popa, cei patru « *juzi* » (primari), mesagerul (fosta cătană Radu Roată). **Motivul poetic central** al textului este **scrisoarea** care reprezintă simbolic forma de revoltă a celor mulți și surprinde rolul asumat de preot ca exponent al conștiinței satului.

Titlul : « *De demult...* » este o construcție adverbială semnificativă pentru timpurile evocate când Transilvania se afla sub ocupația Imperiului Austro-Ungar și sugerează faptul că poetul devine mesager al țăranilor năpăstuiți. Prezența în titlu a punctelor de suspensie dă o accentuată notă reflexivă textului.

Tipul de lirism Poezia pune în evidență o îmbinare a **lirismului subiectiv**- motivată de formele verbale și pronomiale la persoana I : « ne-au luat », « scriem », noi », « eu »- **cu cel obiectiv**- discursul liric fiind construit în manieră clasică la persoana aIII-a, sugerând astfel tendința de generalizare. Poetul se ascunde în spatele instanțelor lirice : popa Istrate, cei patru « *juzi* »,

mesagerul (fosta cătană Radu Roată), luând astfel asupra sa suferința unui neam întreg asuprit care prinde glas prin intermediul versurilor sale.

Compozitional, poezia este structurată în șaptesprezece distihuri (strofe de două versuri), organizate în patru secvențe poetice care au o formă ușor narativizată.

Prima secvență (versurile 1-4) debutează într-o atmosferă dominată de mister, **versul-incipit** : « *Tot mai rar s-aud în noapte clopotele de la strungă...* » conturează acest cadru tipic romantic, nocturn, noaptea fiind momentul luării marilor decizii. Casa popii devine un spațiu sacru, sugerat metaforic de sfeșnicul în care ard "două lumânari de ceară", fiind, totodată, locul în care urma să se elaboreze un document important pentru soarta neamului românesc: "*Plin de grije, peana noua moaie popa-n călimara*". Preotul, întâlnit în multe creații ale lui Goga, este un personaj-simbol al acestei lumi asuprite, un element de mobilizare a conștiințelor, un model spiritual, păstrător al speranțelor.

Secvența a doua (versurile 5-20) valorifică stilul epistolar, de factură clasică, fapt pus în evidență de prezența formulei de introducere : « *Luminate împărate !* » , a conținutului și a formulei de încheiere : « *Scris-am eu, popa Istrate [...] și-ntărim și noi plânsoarea.* » . secvența îi aduce în prim-plan pe cei patru « juzi » care merg la împărat să semnaleze abuzurile făcute de « domnii » cerând dreptate : « *Ne-au luat pășunea domnii, fără lege și-ntrebare[...] Și pe Ionuț al Floarei ni l-au prăpădit, sârmanul.* »

Sfârșitul epistolei are un caracter rău-prevestitor deoarece scrisoarea este redactată în ziua de Sfântul Ilie, porocul pedepsitor, « sfântul cu biciul », revoltat împotriva nedreptei stăpâniri. Componenta patriotică și atitudinea de revoltă a celor care-și vor "moșia " înapoi sunt elemente care țin de **estetica romantică**.

Secvența a treia (versurile 21-24) se constituie într-un adevărat îndemn la meditație asupra revendicărilor formulate, spațiul poetic nocturn fiind înlocuit de cel diurn, sugestia luminii devenind simbol al concepției romantice a credinței în izbăvire: " *O nădejde luminează fețele nemângâiete*". Secvența se încheie cu gestul simbolic al pecetluirii, ceea ce sugerează existența unei comunități vechi ce-și mai exercită încă autoritatea.

Secvența finală (versurile 25-34) surprinde ultimul episod al ceremonialului trimiterii mesajului către împărat: acum popa Istrate, cu mâna tremurândă (simbol al bătrâneții și al emoției momentului) așază în năframă scrisoarea ca pe un lucru de preț. Mesagerul suferinței românilor este Radu Roată, cel care își poate reprezenta neamul căci „ *știe carte pe nemțește*".

Finalul poeziei readuce în prim-plan sugestia speranței redobândirii demnității acstui neam asuprit, fapt sugerat și de versul „ *În sclipirea dimineții, care rumenește satul*".

Stilul poetic este dominat sobritate și patetism, caracteristici realizate prin intermediul unei succesiuni de mijloace artistice precum propozițiile exclamative: „ *Și-nălțate împărate, noi n-am vrea să facem moarte*”, epitete: „*luminate împărate*”sau metafore și simboluri: „*sclipirea dimineții, care rumenește satul* „ . Limbajul poetic extras din folclor, cu valențe istorice și religioase creează impresia de limbă veche, dar melodioasă: „*sfeșnic*”, „ *peană nouă*”, „*l-au prăpădit*”, „ *slova*”, „ *A-ntărit scrisoarea popa. la tot colțul o pecete.* ”. Tot ca mijloace ale expresivității poetice se remarcă regimul special al verbelor care, prin timpul prezent, dau senzația de generalizare și de eternizare: "*s-aud*", „*ard*”, „*se-nchină*”, iar, prin trecut, evocă o poveste” de demult”.

La nivel prozodic, poezia are o structură clasică- cele 34 de versuri sunt organizate în 17 distihuri cu măsură de 16 silabe, rimă împerecheată și ritm iambic, specific tonului elegiac al textului.

Asadar, în lirica lui Octavian Goga se păstrează viu sufletul neamului său încărcat de patimi și de jale, dar care nu-și pierde niciodată încrederea în forța divină, singura care-i va aduce mântuirea.